

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsrvpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

Libellus maxime cum principibus viris philosopho esse disputandum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-351](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-351)

voluptati inseruientia, yndique expell.tis. Verùm enim uero hoc ipsum iam nunc dispiciamus, an nullo nobis iure natura brutum animantium genus deuinxerit? non artificiosè hoc aut sophistarum more disputantes: sed in ipsas nostrorum animorum affectiones intuiti, humaniterque nobiscum ista meditantes atq; perpendentes. * * *

*PLVTARCHI LIBELLVS, MAXIME CVM
principibus viris philosopho esse dispu-
tandum.*

Vo d instituisti te in amicitiam Sorani insinua-re, eamque amplecti & colere, quæ multis pri-
uatis, multis etiam publicè sic utilis atq; fru-
gifera futura: rem facis honestatis, reipub hu-
manitatisq; studio homini conuenientem: non, vt non-
nulli opinantur, ambitioso. Etenim hoc potius verum est,
ambitiosum esse, & meticulo sum cum, qui fugit veretur
que dici adhædere iis qui in aliqua potestate sunt constitu-
ti, & eos demererit. Nonne enim homo ingenii culturæ pa-
tiens, & philosophiæ indigenus diceret: vt innam Simo fierem
cerdo, aut Dionysius litterator de Pericle vel Catone, vt
mihi sicut illis adsideret ac colloqueretur Socrates? Aristó-
fanè Chius à sophistis impetus maledictis, quod cum om-
nibus qui hoc vellent differeret: Optare se dixit, vt etiam
bruta animalia intelligere possent verba ad virtutem inci-
tantia. Nos vero potentum & principum virorum consue-
tudinem, tanquam agrestium & ferorum animalium, vita-
bimus: Non statuari morem seruat philosophiæ oratio. vt
simulacra (quod est apud Pindarum) faciat in sua perpetuò
hærentia basi. Sed quicquid attingit, id industriu vult red-
dere, efficax atque animatum, impetusque ingenerat, & iu-
dicia quibus id ad utilia incitetur, consilia honestatem re-
spicientia, altitudinemq; animi cum mansuetudine & cau-
tione coniunctam. Atque hæc causa est, cur libentius cum
eminenteribus ac potentia præstantibus consuecant viri ci-
viles. Quippe & medicus honestatis studiosus malit ocu-
lum sanare qui pro multis videat, multisque custodiat: &
philosophus promtior eiit ad curandum animum quem
pro multis procurare videt, & qui debeat multis sapere,

philo-

philosophari, ac iustitiam colere. Nam qui peritus esset a-
qua inuenientæ & conduceñtæ, (quod de Hercule & mul-
tis veteribus narratur) is profectò non oblectaret se in ali-
qua agri extremitate aperiendo fonte , qualis illa subulci

5 est ad Corui saxum Arethusa: sed fluminis aliquius peren- *Odyss. v.*
nes fontes propagando ad urbes, castra, agros regum cultos 403.
atque lucos. Homerum audimus , qui Minoem Iouis oari *Odyss. r.*
stam appellat: hoc est, Platonic interprete , familiarem atq; 179.
discipulum. non enim priuatos homines , aut domi desi-

10 dentes, ociososve deorum esse voluerunt discipulos: sed
reges, qui prudentiam , iustitiam , bonitatem ac magnani-
mitatem consecuti, ea ad omnium esse utilitatem con-
uersuri. Eryngium herbam aiunt si vna capella in os sumat,
ipsam primum , mox totum gregem subsistere , donec ac-
15 cedens pastor ori eam eximat , tantam vim celeritatis o-
dor eius habet, qui ignis in morem in proxima quæque dis-
sipetur atque ea occupet. At enim philosophica doctrina,
si in priuatum aliquem incidat, qui ocio gaudens , & corpo-
ris sui usibus se tanquam circulo ducto circumscribat, non

20 propagatur ad alios, sed in eo solo tranquillitate ac quiete
facta euaneat. Si vero in principem virum ac in republ.
versantem rebusque gerendis deditum illabarur, cumque
studio virtutis impletat: multis per vnu prodest. Tales fue-
runt Pericles Anaxagora , & Platone Dio præcepitores vius. ac
25 Pythagora principes Italorum. Cato quidem ipse ab expedi-
tione ad Athenodorum nauigauit. & Scipio Panætium
accersiuit, cum esset legatus à Senatu, ut quemadmodum
Pössidonius ait,

Inspiceret mores hominum prausq; bonosq;

30 Quid, putas, fuit dicendum Panætio: si essem Cato, aut Pol-
lux, aut alius quidam idiota, qui è medio urbis te subducet
per ocium in aliquo angulo syllogismos resolueret, ac de
elenchis philosopharetur, libenter me tibi darem, tecumq;
essem: nunc quia Æmilius Pauli filius es, eius qui duos gessit
35 consulatus, nepos Scipionis Africani à quo Annibal Car-
thaginiensis vicit est, nolo tecum philosophari. Quod au-
tem dicitur, orationem esse duplicem, vnam intus conten-
tam, Mercurii munus principis, alteram quæ enunciatur,
Diactoro, hoc est administram & instrumenti vices geren-
cem: fruolum est, ac subiicitur huic dicto, Noueram hoc

antequam

antequam Theognis existiceret. Id autem nihil molestia adferat, quod & intus insita orationis, & enunciarē finem esse amicitiam, illius cum seipso, huius cum alio. Quem enim philosophia ad virtutem perducit, is homo redditur sibi ipsi concinens, nunquam seipsum culpans, pacisque se cum & amore perpetuo fruens,

Non est sedatio in membris, contentio nulla est:

non rationi refragans animi motus, non cupiditatum inter se concertatio, non cogitationi contraria cogitatio, nō tanquam in confusio concupiscentiae & pœnitentiae asperum ac tumultuosum gaudium. Sed pacata omnia & amica, ac plurimorum bonorum fertilia, efficientiaq; ut seipso quis gaudeat. Musam verò enūciatiuē orationis præsidem neq; ante Pindarus dixit lucri cupidam esse atq; operariam, neq; (puto) nunc diceret: sed ob inficiatiā arq; imperitiam ho-
nesti communem Mercurium factum fuisse mercenarium atque vñalem. Non enim Venus quidem administrī sui filiabus succensuit,

Quod prima iuuenes in fraudem inducere turpi

Instituere dolo:--- Vrania autem, Calliope, & Cleio 20

gaudeant iis, qui pecunia gratia doctrinam profiterentur. Sed mihi videntur Musarum opera & dona magis etiam quam Veneris philotelia, id est amicitiae ergo data ac gratitudo esse. Etenim gloria quem non nulli finem orationis faciunt, tanquam semen & initium amicitiae in precio fuit. 25 immo autem omnino plerique gloriam pro benevolentia tribuunt: putantes eos duntaxat à nobis laudari, quos diligimus. Verum hi quidem, quo modo Ixion Iunonem persequens in nubem delapsus est, ita loco amicitiae simulacrum fallax, & ad pompam compositum, atque instabili, 30 amplectuntur. Sana mente præditus autem, si in rep. ac rebus gerendis versetur, tantam captabit exstimationem, quanta ob fidem quæ ei habetur, potentiam ipsius actionibus conciliet. Nam neque iucundum est neque facile nolentibus prodest: vt velint, fides faciet. Sicut enim lumen, 35 melius est videntibus: ita gloria magis conductit sentientibus quam neglectis. Qui verò omissa reipubl. tractatione secum viuit, felicitatem in ocio & quiete ponens, is èam quidem gloriam, quæ in hominum turba, theatrisque publicis prostat, ita vt Hippolytus Venerem eminus, ipse castus, saluta-

salutabit: bonorum tamen ac celebrium virorum de se o-
pinionem nequam neglet. diuitias autem, & princi-
pe dignam gloriam ac potentiam in amiciciis neque se tra-
bitur neque si modice affluant, auersabitur. Nam neque
5 formosos adolescentes sectatur, sed modestos, composi-
tos, & dicensc cupidos, neque quibus forma, flos & tatisq;
& venustas adest, reformidat: neq; culturæ dignos ob pul-
critudinem reicit. Ita dignitate & potentiâ principe digna
10 p̄ceptus homo ciuilis ac moderatus, non abstinebit aman-
do & diligendo: nec verebitur aulicus appellari & qui prin-
cipem colat.

Nam qui Venerem fugiunt nimis mortalium,

Aegrōtant. - -

& qui bona se tantur, iūdem errant gloriam & gratiā apud
15 principes fugiendo. Philosophus ergo rebus gerendis ab-
ſtinenſis tales non fugiet. Ciuilis etiam amplectetur eos, a-
uideque audier, nihil obturbans, neque aures intempesti-
uis atque sophistis colloctionibus interpellans: sed vo-
lentibus illis differere gaudens, colloquens, vacans, & con-
20 uerſans.

Buſe x dierum conſero Giām, ſolum

Berecynthiam regionem. - -

Is ſi non tantum agriculturæ studiosus, ſed etiam humani-
tatis fuifet, maluifet proſecto conſervare agrū tot alendis
25 ſufficiētem, quām Antiphenes illura agellum, quem ægrē
ipſi rufus exempli. quod ſi te interrogarem, orbem terra-
rum obire totum recuſo. At verò Epicurus bonum in altis-
ſima quiete, tanquam in portu ab vndis ruto ac ſilente col-
locans, beneficium date non modò pulcrius, ſed etiam iu-
30 cundius eſſe ait quām accipere. Nil enim tam eſt ferax gau-
dii, atque gratia. & ſapuit, qui Gratia nomina imposuit, A-
glaiæ, Euphroſynes, & Thaliæ. Maior enim & purior eſt le-
ticia dantis itaque ſepe pudet accipere beneficium: ſemper
cum gaudio gratificamur aliis. Bene autem muliſ faciunt,
35 qui eos bonos reddunt, quorum opera multi indigent ſi-
ut contrā qui principes, reges, tyrannoſque ſolent cor-
rumper fycophantæ, calumniatores, atque adulatores, ab
omnibus proſligantur atque puniuntur: ut quilethalē ve-
nenum non in vnum aliquem iniecerint cancem, i.e. in
fontem publicum, & qui yniuersos ytinoriant. Sicut igi-

tur

tur Calliae illos in comedie traductos adulatores Eupolis
ait; non igni, non ære, non ferro arceri posse ne ad comediam
commeent: Apollodori autem tyranni, & Phalaridis, & Dionysii amicos atque familiares exquisitis suppliciis perem-
runt, dirisque deuouerunt: quod illis unum iniuria affi-
cientibus, hi per unum principem multos laederent. ita qui
cum priuato consuevit philosophus, efficit ut is seipsum
nulla molestia, nullo dano afficiat, placideque; viuat: qui ve-
rò principis alicuius malos mores corrigit, animumque ad
officium dirigit, is quodammodo publicè philosophatur,
optimumque; publicum emendat quo omnes gubernantur.
Sacerdotibus ciuitates honorem habent, eosque veneran-
tur, quod bona iusta diis non sibi tantum, suisque amicis &
familiarib; sed in commune omnibus ciuib; precantur. & verò
iusta deos non faciunt bonorum largitores: sed cum tales sua-
pte sint natura, eos obsecrant. Principes philosophi cum iis
versantes iustiores faciunt, moderatores, & ad beneficen-
tiam propensiores: ut par sit eos etiam magis gaudere. Mihi
quidem faber lyram quoque eo libentius videtur a lacri-
usque fabricaturus, si sciret eum, qui habiturus eam esset,
canendo Thebas muris circundaturum, ut fecit Amphion:
aut Lacedæmoniorum seditionem pacaturum, ut fecit
Thales itemque gubernaculum conficiens, si gubernato-
rem eo intelligeret usursum ad regendam Themistoclis præ-
toriam nauim propugnantem pro Graecia, Pompeiive pre-
dones maritimos excindentes. Nonne hoc etiam de sua do-
ctrina statuet philosophus: ea imbutum ciuilem atque prin-
cipem virum, in publicum utilem futurum, ius dicendo,
leges condendo, malos puniendo, bonos augendo? E-
quidem nauium opificem bonum aliqua cum voluptate
arbitror clauim fabricaturum, si audiat eo gubernandam
Argo nauim illam ab omnibus celebratam: neque tam ala-
criter carpentarius aratum currumque construet, ut axo-
nes in quos Solon suas sit leges inscripturus. Et quidem do-
ctrina philosophica ubi in animum principis ac ciuilis viri in-
scripta haesit, vim legis adipiscitur. atque eo nomine in Si-
ciliam nauigauit Plato, sperans se id consecuturum, ut Diony-
sius in agendo decretis philosophiae tanquam legibus v-
teretur, eaque factis repræsentaret: sed Dionysium inuenit
instar libri, in quo que scripta sunt, rursum expungi solent,
iam

iam sordibus & maculis refertum, neque tyrannidis tineturam dimittem, quam temporis longinquitas penetrabilem iam & indelebilem reddiderat. Oportet autem tales, dum in cursu adhuc & motu sunt vitia, bonas amplecti & disputationes.

P L U T A R C H I , A D P R I N C I P E M
ineruditum.

PLATO à Cyrenæs rogatus, vt leges ipsis scriptas relinqueret, rempublicamque constitueret, recusauit: quod diceret difficulter Cyrenæs leges posse ponи, rebus eorum ita letis: ac nihil ita esse petulans, ferox, atque imperio reluctans, atque est homo rebus, vt videtur, secundis fruens. Itaque difficile est imperantibus consilium de imperio dare. verentur enim doctrinam, vt pote in imperaturam ipsis, admittere, ne potentia iporum præstantiam ea rationibus officijs subiugans minuat. Quippe ignorantisti Theopompi Spartanorum regis consilium, qui cum primus Spartæ regibus ephoros adiunxit, exprobanti uxori quod filii regnum minus quam accepist, ipse reliquerat: respondit, Tanto id maius esse relieturum, quanto firmius. nimia enim vehementia ac immoderata regni potentia remissa, simul cum inuidia periculum declinavit. Et tamen Theopompus imperio tanquam magno fluo ad alios deriuato, quantum iis dedit, tantum sibi ipse admittit. Doctrina autem philosophica in principe habitans, eiusque custos & tanquam consiliarius, potentia veluti nimis habiti corporis maiorem iusto vim detrahens, id relinquit quod est sanum. Sed plerique principum atque regum, & ob amentiam imitantur imperitos statuarios, qui putant magnos ac validos visum tri colossos, si eos admodum diuaticatis cruribus, distentisque & hiantes fingant. Sic enim & ipsi vocis grauitate, & vultus toruitate, mortisque importunitate, & auersatione conuictus videntur maiestatem imperij praeferre: nihil omnino differentes a colossis istis statuis, quæ foris heroica aut diuina ornatae forma, intus terra, lapidibus, & plumbo sunt replete. Hoc interest, quod statuarum istarum moles rectitudinem seruat perpetuam absq; inclinatione. ineruditum autem principes ab interna sua inscitia saepenumero labefactantur